

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม 5 ด้านของนักเรียนมัธยมศึกษาและการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมผ่านการเรียนรู้ในสถานศึกษา*

ETHICAL BEHAVIOR IN FIVE DIMENSIONS AMONG SECONDARY SCHOOL STUDENTS AND GUIDELINES FOR MORAL AND ETHICAL DEVELOPMENT THROUGH SCHOOL-BASED LEARNING

วีนันทกานต์ รุจิภักดี¹, สันญะพงศ์ ลิ่มประเสริฐ^{2*}, ธัชชนันท์ อิศรเดช², ประเสริฐ ลิ่มประเสริฐ²

Veenunkarn Rujiprak¹, Sanyapong Limprasert^{2*}, Thatchanan Issaradet², Prasert Limprasert²

¹คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม ประเทศไทย

¹Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University, Nakhon Pathom, Thailand

²คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

²Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: sanyapong789@gmail.com

*Tel: 092-991-6959

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 5 ด้าน ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีจิตสาธารณะ และความพอเพียง และ เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจำแนกตามเพศและลักษณะการพักอาศัย รวมทั้งศึกษาแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมผ่านการเรียนรู้ในสถานศึกษา การวิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณ โดยการสำรวจนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 2,744 คน ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.53) ด้านความซื่อสัตย์สุจริตมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.98) รองลงมา คือ ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.62) และด้านความมีจิตสาธารณะ ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.70) ด้านความพอเพียง ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.77) มีระดับต่ำกว่าด้านอื่น ผลการวิจัยยังพบว่านักเรียนเพศหญิงมีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่พักอาศัยกับบิดามารดามีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่พักอาศัยกับบุคคลอื่น สำหรับแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม พบว่า ควรส่งเสริมกิจกรรมเชิงประสบการณ์ การบูรณาการคุณธรรมในรายวิชาต่าง ๆ การใช้สื่อดิจิทัลที่เหมาะสมกับบริบทยุคสมัย และการสร้างความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างโรงเรียนกับครอบครัว ผลการวิจัยนี้เสนอแนะให้สถานศึกษากำหนดแผนพัฒนาคุณธรรมเชิงระบบที่เชื่อมโยงระดับนโยบาย ห้องเรียน และกิจกรรมภาคปฏิบัติอย่างสอดคล้องกัน ควบคู่กับการส่งเสริมบทบาทของครอบครัวในการกำกับดูแลและ

เป็นแบบอย่างที่ดี รวมถึงการออกแบบสื่อและกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงและการสะท้อนคิด เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชนต่อไป

คำสำคัญ: พฤติกรรมเชิงจริยธรรม, การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม, นักเรียนมัธยมศึกษา, การเรียนรู้ในสถานศึกษา, คุณธรรมในโรงเรียน

Abstract

This research aimed to examine the levels of ethical behavior among upper secondary school students across five dimensions: discipline, responsibility, honesty and integrity, public-mindedness, and sufficiency; to compare differences in ethical behavior classified by gender and residential characteristics; and to explore students' perspectives on approaches to promoting morality and ethics through learning in educational institutions. The research employed quantitative survey methodology. The sample consisted of 2,744 upper secondary school students. The findings revealed that, overall, students demonstrated ethical behavior at a high level ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.53). Honesty and integrity scored the highest means ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.98), followed by responsibility ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.62) and public mindedness ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.70), while sufficiency scored ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.77) notably lower than the other dimensions. Furthermore, comparative analysis indicated that female students exhibited statistically significantly higher overall levels of ethical behavior than male students. Students residing with their parents also demonstrated higher levels of ethical behavior in certain dimensions compared to those with other living arrangements, reflecting the significant role of family. Regarding Approaches to Moral and Ethical Development, it was also found that experiential activities, integration of morality across academic subjects, use of digital media appropriate to the contemporary context, and close collaboration between schools and families should be prioritized. The findings propose that educational institutions establish a systematic moral development plan that coherently connects policy, classroom practice, and extracurricular activity levels, alongside promoting the role of families in supervision and role modeling. Moreover, educational media and activities should be designed to emphasize hands-on practice and reflective thinking, to promote the transformation of ethical behavior in the daily lives of children and youth.

Keywords: Ethical Behavior, Moral and Ethical Development, Secondary School Student, School-Based Learning, Moral Education

บทนำ

การพัฒนาประเทศในศตวรรษที่ 21 ภายใต้การปฏิวัติทางเทคโนโลยีดิจิทัลได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติของสังคมไทย การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างไร้ขีดจำกัด และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล แม้จะเปิดโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพมนุษย์ แต่ก็ได้นำมาซึ่งความท้าทายเชิงคุณธรรมและจริยธรรมในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการให้คุณค่ากับความเจริญทางวัตถุและผลประโยชน์ส่วนตนเหนือคุณค่าทางจิตใจและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ส่งผลให้เกิดการเสื่อมถอยทางมาตรฐานทางจริยธรรมในสังคม (ปัญญานว วรรณชัย, 2563) ประเด็นดังกล่าวไม่เพียงส่งผลกระทบต่อวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวัน แต่ส่งผลกระทบต่อหลักคุณธรรมและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการดำเนินชีวิต ปัญหาสังคมหลายมิติที่ทวีความรุนแรง เช่น อาชญากรรม ยาเสพติด การขาดความซื่อสัตย์สุจริต การทุจริตคอร์รัปชัน และการขาดความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น (พระครูพิศาลจริยากร เลขธมโม (สังข์ขาว) และสุชน ประวัติดี, 2562) จากข้อมูลสถิติการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน จะเห็นได้ว่าอายุขณะกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 - 2568 จำนวนคดีทั้งสิ้น 28,243 คดี กลุ่มที่มีอายุเกิน 15 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี มีจำนวนการกระทำความผิดมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนในช่วงวัยรุ่นตอนปลายเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำผิด และการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนยังมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น รูปแบบการกระทำความผิดมีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะคดีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและร่างกาย และฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เป็นต้นมา (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2568) ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดการเสริมสร้างความตระหนักรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรมตั้งแต่ในวัยเด็กและเยาวชนนั่นเอง ประเด็นเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ภายใต้กรอบ “คนไทย 4.0”

ในบริบทของนโยบายพัฒนาประเทศภายใต้กรอบ “ประเทศไทย 4.0” ซึ่งมุ่งเน้นการขับเคลื่อนประเทศสู่เศรษฐกิจ นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือ “คนไทย 4.0” จึงเป็นวาระเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญยิ่ง การพัฒนาบุคลากรในยุคดังกล่าวไม่อาจเน้นเพียงทักษะความสามารถทางเทคโนโลยี หรือความรู้ทางวิชาการเท่านั้น หากแต่จำเป็นต้องสร้างสมดุลร่วมกับการยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคมเช่นกัน (พระมหานันต์ องค์กรศิริ, 2561) การขาดสมดุลในการพัฒนาดังกล่าวอาจนำไปสู่การผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถสูง แต่ปราศจากจิตสำนึกทางจริยธรรม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสังคมในระยะยาว โดยเฉพาะในปัจจุบันพฤติกรรมของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนยังคงมีแนวโน้มสูงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่เพียงสะท้อนปัญหาในระดับบุคคล แต่ยังเป็นสัญญาณของความอ่อนแอในกลไกการหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมของสถาบันการศึกษาและสังคม ในวันนี้หากเด็กและเยาวชนได้รับการหล่อหลอมอย่างเหมาะสมจะนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ แต่หากขาดการชี้นำที่เหมาะสมอาจนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ กล่าวคือ กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในยุคปัจจุบันต้องเผชิญความท้าทายที่ซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น ทั้งแรงกดดันทางสังคม การแข่งขันทางการศึกษาที่รุนแรง การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ที่มีทั้งผลบวกและผลลบ รวมถึงสถานการณ์ทางคุณค่าที่ซับซ้อนและต้องอาศัยวิจารณญาณในการตัดสินใจ (Steinberg, L. D., 2014)

ดังนั้น การเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในช่วงวัยนี้จึงมีความสำคัญอย่างมากที่ควรจะต้องปลูกฝัง เนื่องจากเป็น การวางรากฐานทางจริยธรรมที่จะคงอยู่ตลอดช่วงชีวิต รวมทั้งเป็นกลไกสำคัญที่สะท้อนระดับพัฒนาการทาง จริยธรรมของบุคคล และสามารถได้รับการส่งเสริมพัฒนาผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม (กิตติศักดิ์ จันทอง และกฤษณก ดวงชาต, 2566) โดยเฉพาะสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของผู้เรียน ผ่านการออกแบบหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมเสริมหลักสูตร และการสร้างบรรยากาศ องค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา (Nucci, L. et al., 2014)

ทั้งนี้ แม้จะมีกรอบทฤษฎีและงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา แต่ยังคงมีช่องว่างทางวิชาการในการทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่แท้จริงของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มุมมองและทัศนคติของเยาวชนเองต่อประเด็นคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในบริบทสังคมไทยร่วมสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรอบนโยบาย Thailand 4.0 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพทั้งในมิติความรู้ความสามารถและมีคุณธรรมจริยธรรม อย่างสมดุล อีกทั้งการกำหนดจริยธรรม 5 ด้านในการศึกษาครั้งนี้มีความสอดคล้องกับกรอบนโยบายระดับชาติ กล่าวคือ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ได้กำหนดให้คนไทยต้องมีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตอาสาเสียสละ และดำเนินชีวิตตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) และ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับปรับปรุง 2562) ซึ่งได้กำหนดว่าการศึกษามุ่งพัฒนาคนไทย ให้มีคุณธรรม จริยธรรม โดยปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ ซึ่งครอบคลุมความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความพอเพียง และความมีจิตสาธารณะ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4), 2562) ดังนั้น กรอบจริยธรรม 5 ด้านที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จึงมีฐานรากทางนโยบายและกฎหมายการศึกษาที่ชัดเจนและสอดคล้องกับทิศทาง การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในบริบทสังคมไทย ดังนั้น การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีจิตสาธารณะ และความพอเพียง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อทำความเข้าใจระดับพฤติกรรม ความคิด และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในบริบทของสถานศึกษา จากมุมมองของเด็กและเยาวชน อันจะนำไปสู่การพัฒนา แนวทางการเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย และสนับสนุนการพัฒนาคนไทย 4.0 ให้เป็นพลเมือง ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมจริยธรรม และสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา ใน 5 ด้าน ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีจิตสาธารณะ และความพอเพียง รวมทั้งเปรียบเทียบความแตกต่าง ของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามเพศ และลักษณะการพักอาศัย
2. เพื่อศึกษามุมมองของนักเรียนมัธยมศึกษาต่อการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมผ่านการเรียนรู้ ในสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการสำรวจ (Survey Research) ด้วยแบบสอบถามแบบรายงานตนเอง (Self-reported Questionnaire) โดยประชากรในการศึกษาค้นคว้านี้ ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) โดยแบ่งประชากรตามภูมิภาคของประเทศ จำนวน 6 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภูมิภาคให้ใกล้เคียงกัน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในการเลือกจังหวัดโดยภูมิภาคละ 3 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 18 จังหวัด และในขั้นตอนต่อไป ได้แก่ การสุ่มเลือกโรงเรียนจากแต่ละจังหวัด และการสุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละโรงเรียน โดยมีสัดส่วนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึง ปีที่ 6 ที่ใกล้เคียงกัน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างอ้างอิงหลักเกณฑ์ของ Yamane, T. โดยใช้ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 (Yamane, T., 1973) ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามไปยัง 40 โรงเรียนทั่วประเทศ จำนวน 3,000 ชุด และได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์คืนมา จำนวน 2,744 ชุด คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 91.4 กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายร้อยละ 40.1 เพศหญิงร้อยละ 59.9 มีอายุระหว่าง 14 - 19 ปี (ค่าเฉลี่ย 16.38 ปี) กำลังศึกษา ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 35.4 ปีที่ 4 ร้อยละ 33.7 และปีที่ 5 ร้อยละ 30.9 ตามลำดับ สำหรับการพักอาศัย พบว่า ร้อยละ 63.5 พักอาศัยกับบิดาและมารดา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบวัด พฤติกรรมเชิงจริยธรรม 5 ด้าน รวมทั้งแบบสอบถามเกี่ยวกับมุมมองของนักเรียนต่อความสำคัญของพฤติกรรม เชิงจริยธรรม และข้อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมผ่านการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำหรับการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ผลการตรวจสอบพบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ทุกข้อ นอกจากนี้ ได้มีการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง โดยมีค่า Cronbach's Alpha อยู่ระหว่าง .809 - .879 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย 1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปและระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และ 2) สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่า t-test เพื่อเปรียบเทียบ ความแตกต่างของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม 5 ด้านของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการสำรวจพฤติกรรมเชิงคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 5 ด้าน ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีจิตสาธารณะ และความพอเพียง จากแผนภูมิที่ 1 พบว่านักเรียนมีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในระดับปานกลางถึงดี ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.53) จริยธรรมด้าน ความซื่อสัตย์สุจริต มีระดับสูงที่สุด รองลงมา คือ ความรับผิดชอบ และความมีจิตสาธารณะ ซึ่งมีระดับที่ใกล้เคียงกับความมีระเบียบวินัย ส่วนด้านความพอเพียงนั้นจะเป็นพฤติกรรมที่นักเรียนมีการกระทำน้อยที่สุด

ภาพที่ 1 ระดับค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงจริยธรรม 5 ด้าน

1.1 พฤติกรรมความมีระเบียบวินัย

ผลการสำรวจพฤติกรรมเชิงคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้านพฤติกรรมความมีระเบียบวินัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความมีระเบียบวินัย

ความมีระเบียบวินัย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับพฤติกรรม
1. นักเรียนแต่งกายตามกฎระเบียบของทางโรงเรียน	4.19	0.80	มาก
2. นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบหรือข้อตกลงในห้องเรียน	4.06	0.81	มาก
3. นักเรียนตั้งใจเรียนในห้องเรียน โดยไม่ใช้โทรศัพท์ และอุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ หรือทำกิจกรรมอื่นในที่ไม่เกี่ยวข้อง	3.39	0.93	ปานกลาง
4. นักเรียนทำงานทุกอย่างด้วยความเป็นระเบียบ เรียบร้อย	3.80	0.87	มาก
5. นักเรียนเป็นคนตรงต่อเวลา เข้าเรียนตรงตามเวลาที่ตารางเรียนกำหนดเสมอ	3.92	0.90	มาก
6. นักเรียนส่งการบ้านหรือรายงานตรงตามเวลาที่กำหนดเสมอ	3.87	0.95	มาก
รวม	3.87	0.65	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาพรวมนักเรียนมีระดับความมีพฤติกรรมระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการแต่งกายตามกฎระเบียบของทางโรงเรียน ในระดับสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.08) รองลงมา คือ พฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือข้อตกลงในห้องเรียน ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.81) และการเข้าเรียนตรงเวลาและเข้าเรียนตามเวลาที่กำหนดเสมอ ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.90) ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมที่กระทำน้อยที่สุด ได้แก่ การตั้งใจเรียนในห้องเรียน โดยไม่ใช้โทรศัพท์มือถือ และอุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ หรือทำกิจกรรมอื่นในที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนขณะที่กำลังเรียนในห้อง ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.93)

1.2 พฤติกรรมความรับผิดชอบ

ผลการสำรวจพฤติกรรมเชิงคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้านพฤติกรรมความรับผิดชอบ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับพฤติกรรม
1. หากเกิดข้อผิดพลาดในการเรียน หรือการทำกิจกรรม นักเรียนจะยอมรับ พร้อมทั้งปรับปรุงข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นให้ดีขึ้นในทันที	4.18	0.8	มาก
2. นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ไม่ละทิ้งหน้าที่กลางคัน	4.10	0.8	มาก
3. นักเรียนทำงาน ด้วยความตั้งใจ และเอาใจใส่ต่อภาระงานที่ได้รับมอบหมาย	4.13	0.8	มาก
4. นักเรียนให้ความสำคัญกับงานส่วนรวมก่อนเรื่องส่วนตัวเสมอ	3.97	0.86	มาก
5. เมื่อจบการเรียนการสอน นักเรียนจะเก็บอุปกรณ์การเรียนเข้าที่เดิม หรือคืนครู หรือเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง	4.35	0.80	มาก
6. นักเรียนดูแล รักษาทรัพย์สินของโรงเรียนไม่ให้เสียหายหรือสูญหาย	4.34	0.79	มาก
รวม	4.18	0.62	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาพรวมนักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบในระดับสูง ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการเก็บอุปกรณ์การเรียนเข้าที่ หรือคืนครู/เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเมื่อจบการเรียนการสอน ระดับสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.80) ซึ่งมีระดับใกล้เคียงกับการที่นักเรียนมีพฤติกรรมดูแล รักษาทรัพย์สินของโรงเรียนไม่ให้เสียหายหรือสูญหาย ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.79) ส่วนพฤติกรรมที่กระทำน้อยที่สุด ได้แก่ การที่นักเรียนการให้ความสำคัญกับงานส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.86)

1.3 พฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต

ผลการสำรวจพฤติกรรมเชิงคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความซื่อสัตย์สุจริต

ความซื่อสัตย์สุจริต	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับพฤติกรรม
1. นักเรียนทำการบ้านหรือรายงานด้วยตนเอง ไม่คัดลอกงานผู้อื่นมาเป็นของตน	3.42	0.98	ปานกลาง
2. เมื่อนักเรียนเก็บเงินหรือสิ่งของที่ไม่ใช่ของตน จะหาทางส่งคืนเจ้าของทันที	4.48	0.80	มาก
3. นักเรียนทำข้อสอบด้วยตนเอง ไม่ทุจริตในการสอบ	4.41	0.82	มาก

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความซื่อสัตย์สุจริต (ต่อ)

ความซื่อสัตย์สุจริต	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับพฤติกรรม
4. นักเรียนไม่เอาสิ่งของส่วนรวมมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตน	4.44	0.81	มาก
5. นักเรียนพูดความจริง และให้ข้อมูลที่เป็นจริงกับครู หรือผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ	4.34	0.79	มาก
รวม	4.22	0.98	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาพรวมนักเรียนมีพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตในระดับสูง ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.98) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมการเก็บเงินหรือสิ่งของที่ไม่ใช่ของตนได้ จะรีบหาทางส่งคืนเจ้าของทันที สูงที่สุด ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.80) รองลงมา คือ พฤติกรรมที่นักเรียนไม่เอาสิ่งของส่วนรวมมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตน ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.81) ส่วนพฤติกรรมที่มีการกระทำน้อยที่สุด ได้แก่ การพูดความจริง และให้ข้อมูลที่เป็นจริงกับครู หรือผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.79)

1.4 พฤติกรรมความมีจิตสาธารณะ

ผลการสำรวจพฤติกรรมเชิงคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้านพฤติกรรมความมีจิตสาธารณะ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความมีจิตสาธารณะ

ความมีจิตสาธารณะ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับพฤติกรรม
1. นักเรียนอาสาเข้าช่วยกิจกรรมของทางโรงเรียนโดยไม่ต้องร้องขอ	3.67	0.95	มาก
2. นักเรียนให้ความร่วมมือกิจกรรมของทางโรงเรียนแม้เป็นวันหยุดก็ตาม	3.53	1.07	มาก
3. นักเรียนยินดีที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	3.83	0.92	มาก
4. นักเรียนให้ความช่วยเหลือเพื่อน และคุณครู แม้ไม่ได้ร้องขอ	3.97	0.88	มาก
5. นักเรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์	3.82	0.98	มาก
6. นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มหรืองานส่วนรวม	4.24	0.80	มาก
7. นักเรียนมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ร่วมบริจาคสิ่งของตามความเหมาะสม หรือเป็นการช่วยเหลือผู้อื่นตามสถานการณ์โดยไม่หวังผลตอบแทน	4.21	0.84	มาก
รวม	3.89	0.70	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาพรวมนักเรียนมีพฤติกรรมจิตสาธารณะในระดับสูง ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า พฤติกรรมที่นักเรียนมีการกระทำสูงสุด ได้แก่ การให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มหรืองานส่วนรวม ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.80) รองลงมา คือ การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ร่วมบริจาคสิ่งของตามความเหมาะสม หรือเป็นการช่วยเหลือผู้อื่นตามสถานการณ์โดยไม่หวังผลตอบแทน ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.84) ส่วนพฤติกรรมที่กระทำน้อยที่สุด ได้แก่ การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ กิจกรรมของทางโรงเรียนในวันหยุด ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 1.07)

1.5 พฤติกรรมความพอเพียง

ผลการสำรวจพฤติกรรมเชิงคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้านพฤติกรรมความพอเพียง ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพอเพียง

ความพอเพียง	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับพฤติกรรม
1. นักเรียนรู้จักประหยัดเก็บออมเงินฝาก	3.75	1.03	มาก
2. ก่อนที่จะซื้อสิ่งของ หรือใช้จ่ายเงิน นักเรียนจะคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ	3.92	1.03	มาก
3. นักเรียนใช้สิ่งของต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์การเรียนอย่างคุ้มค่า	4.06	0.92	มาก
4. นักเรียนมีแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง	3.72	0.97	มาก
5. เมื่อทรัพย์สินของนักเรียนมีความชำรุดเสียหาย นักเรียนรู้จักซ่อมแซมสิ่งของที่ชำรุด เช่น เสื้อผ้า รองเท้า ให้สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้	3.67	1.05	มาก
รวม	3.82	0.77	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ภาพรวมแล้วนักเรียนมีระดับพฤติกรรมความพอเพียงในระดับสูง ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการใช้สิ่งของต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์การเรียนอย่างคุ้มค่า ระดับการกระทำที่สูงที่สุด ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.92) รองลงมา คือ พฤติกรรมการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ก่อนที่จะซื้อสิ่งของ หรือใช้จ่ายเงิน ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 1.03) สำหรับพฤติกรรมที่มีการกระทำน้อยที่สุด ได้แก่ การซ่อมแซมสิ่งของที่ชำรุด เมื่อทรัพย์สินมีความชำรุดเสียหาย เช่น เสื้อผ้า รองเท้า ให้สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 1.05)

นอกจากนี้ ได้มีการสอบถามมุมมองของนักเรียนต่อการให้ความสำคัญของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทั้ง 5 ด้าน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทั้ง 5 ด้าน โดยมองว่าเป็นรากฐานสำคัญของการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข พฤติกรรมดังกล่าวไม่ควรถูกจำกัดเพียงบริบทของโรงเรียน หากแต่ควรปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยรวม เพื่อป้องกันความขัดแย้ง ลดพฤติกรรมเบี่ยงเบน และส่งเสริมความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม นอกจากนี้ นักเรียนสะท้อนว่า จริยธรรมทั้ง 5 ด้านมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการดำเนินชีวิต ช่วยให้สามารถแยกแยะถูก - ผิด ปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ทางสังคม และหลีกเลี่ยงการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานในการป้องกันการทุจริตและพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ในอนาคต นอกจากนี้ การมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมยังเอื้อต่อการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น การปรับตัวทางสังคม และการพัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสม อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพของสังคมโดยรวม สำหรับมุมมองแต่ละด้านนั้น นักเรียนมีความคิดเห็นว่า ความมีระเบียบวินัยเป็นกลไกสำคัญในการจัดการชีวิตและหน้าที่ ความรับผิดชอบช่วยสร้างความไว้วางใจและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความเชื่อมั่นและการไม่ทุจริต จิตสาธารณะส่งเสริมความสามัคคีและความเข้มแข็งของสังคม ส่วนความพอเพียงช่วยปลูกฝังการใช้ทรัพยากรอย่างมีสติและยั่งยืน ทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่าจริยธรรมมิใช่เพียงคุณลักษณะส่วนบุคคล หากแต่เป็นโครงสร้างทางคุณค่าที่หล่อหลอมเสถียรภาพและการพัฒนาของสังคมในระยะยาว

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศและพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ผลการศึกษาจากตารางที่ 6 พบว่า โดยภาพรวมแล้วนักเรียนเพศหญิงมีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = -4.47, p < 0.001$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่านักเรียนเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันในระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต และความมีจิตสาธารณะ โดยนักเรียนเพศหญิงมีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนเพศชาย สำหรับด้านความมีระเบียบวินัย และความพอเพียงนั้น พบว่า นักเรียนเพศชายและเพศหญิงมีระดับพฤติกรรมทั้งสองด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างเพศของนักเรียน

เพศ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t-test	p-value
พฤติกรรมเชิงจริยธรรม (ภาพรวม)				
เพศชาย	3.94	0.56	-4.47	0.00
เพศหญิง	4.04	0.52		
ความมีระเบียบวินัย				
เพศชาย	3.84	0.66	-1.62	0.11
เพศหญิง	3.89	0.63		
ความรับผิดชอบ				
เพศชาย	4.11	0.64	-4.94	0.00
เพศหญิง	4.23	0.60		
ความซื่อสัตย์สุจริต				
เพศชาย	4.13	0.65	-6.83	0.00
เพศหญิง	4.29	0.56		
ความมีจิตสาธารณะ				
เพศชาย	3.78	0.73	-6.51	0.00
เพศหญิง	3.96	0.67		
ความพอเพียง				
เพศชาย	3.85	0.78	1.01	0.31
เพศหญิง	3.83	0.76		

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการพักอาศัยและพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียนที่พักอาศัยกับพ่อแม่และแม่ กับ กลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้พักอาศัยกับพ่อแม่และแม่ ผลการศึกษา จากตารางที่ 7 พบว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยภาพรวมนั้น นักเรียนที่พักอาศัยอยู่กับพ่อแม่และแม่มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกับนักเรียนที่ไม่ได้พักอาศัยกับพ่อแม่และแม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่าการพักอาศัยของนักเรียนมีความแตกต่างกันในระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม 3 ด้าน ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และความพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่นักเรียนที่พักอาศัยกับพ่อแม่และแม่

มีความเป็นระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และมีความพอเพียงสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้พักอาศัยกับพ่อและแม่ ส่วนด้านความซื่อสัตย์สุจริต และจิตสำนึกนั้นนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างการพักอาศัยของนักเรียน

การพักอาศัย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t-test	p-value
พฤติกรรมเชิงจริยธรรม (ภาพรวม)				
พักอาศัยกับพ่อและแม่	4.02	0.53	2.03	0.04
ไม่ได้พักอาศัยกับพ่อและแม่	3.97	0.53		
ความมีระเบียบวินัย				
พักอาศัยกับพ่อและแม่	3.89	0.64	3.02	0.003
ไม่ได้พักอาศัยกับพ่อและแม่	3.82	0.64		
ความรับผิดชอบ				
พักอาศัยกับพ่อและแม่	4.19	0.61	2.15	0.03
ไม่ได้พักอาศัยกับพ่อและแม่	4.16	0.63		
ความซื่อสัตย์สุจริต				
พักอาศัยกับพ่อและแม่	4.23	0.60	0.69	0.48
ไม่ได้พักอาศัยกับพ่อและแม่	4.21	0.61		
ความมีจิตสาธารณะ				
พักอาศัยกับพ่อและแม่	3.88	0.71	-1.22	0.22
ไม่ได้พักอาศัยกับพ่อและแม่	3.91	0.72		
ความพอเพียง				
พักอาศัยกับพ่อและแม่	3.86	0.78	3.34	0.001
ไม่ได้พักอาศัยกับพ่อและแม่	3.76	0.77		

2. มุมมองของนักเรียนต่อแนวทางของสถานศึกษาในการเสริมสร้างด้านคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิตให้กับเด็กและเยาวชน

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนได้เสนอแนะแนวทางที่หลากหลายและครอบคลุมต่อสถานศึกษาในการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับการดำเนินชีวิต สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการให้โรงเรียนมีบทบาทเชิงรุก ทั้งในมิติของพฤติกรรม จิตสำนึก และการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยให้ความสำคัญประเด็นต่อไปนี้

2.1 ด้านการจัดกิจกรรม นักเรียนเสนอให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ โดยกิจกรรมภายนอก เช่น ค่ายลูกเสือ ค่ายคุณธรรมจริยธรรม และค่ายจิตอาสา ล้วนมีคุณค่าในการเสริมสร้างระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ จิตสำนึก และทักษะการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นผ่านประสบการณ์ตรง สำหรับกิจกรรมภายในสถานศึกษา นักเรียนให้ความสำคัญกับกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้อง ซึ่งช่วยลดความขัดแย้งและสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีภายในโรงเรียน รวมถึงกิจกรรม Home Room หรือการพบครูที่ปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเปิดโอกาสให้ครูสอดแทรกข้อคิดด้านคุณธรรมเพื่อนำสู่การสะท้อนคิดในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ นักเรียนยังเสนอให้มีการปลูกฝังกิจวัตรประจำวัน เช่น การเคารพธงชาติ การนั่งสมาธิ

การไหว้ และการให้เกียรติผู้อื่น ตลอดจนการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ เพื่อหล่อหลอมคุณธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษา และเสนอให้มีการยกย่องหรือมอบรางวัลแก่นักเรียนที่ประพฤติดี และเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อสร้างแรงจูงใจและบรรยากาศเชิงบวกในสถานศึกษา รวมถึงการจัดทำสมุดบันทึกความดี เพื่อส่งเสริมการประเมินตนเองและการสร้างนิสัยที่ดีอย่างต่อเนื่อง

2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ นักเรียนเสนอให้บูรณาการคุณธรรมและจริยธรรมเข้ากับรายวิชาต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลาเรียนรู้” โดยเน้นการปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้ นักเรียนสามารถซึมซับและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เนื้อหาควรครอบคลุมคุณธรรมหลัก อาทิ ความตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ จิตสาธารณะ ความพอเพียง และความซื่อสัตย์สุจริต โดยควรนำเสนอผ่านสถานการณ์จริงหรือกรณีตัวอย่างที่สะท้อนพฤติกรรมที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และการแยกแยะเชิงจริยธรรมของผู้เรียน ทั้งนี้ เนื้อหาควรมีความทันสมัย กระชับ เข้าใจง่าย เหมาะสมกับช่วงวัย และบูรณาการทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างสมดุล

2.3 ด้านบุคลากรและการบริหารสถานศึกษา นักเรียนเน้นย้ำว่าผู้บริหารและครูควรทำหน้าที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต โดยแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนคุณธรรมและจริยธรรมอย่างชัดเจนและสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและเอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านการเลียนแบบพฤติกรรมเชิงบวก นอกจากนี้ สถานศึกษาควรมีกฎระเบียบที่ชัดเจน เป็นธรรม และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและกำหนดแนวทางการปฏิบัติร่วมกัน อันจะช่วยสร้างความเท่าเทียม ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีภายในสถานศึกษา รวมทั้งควรประสานความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ นักเรียน

2.4 ด้านสื่อการเรียนรู้ นักเรียนให้ความสำคัญกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทันสมัย และสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล โดยเน้นสื่อออนไลน์ที่เข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา รูปแบบที่ได้รับความนิยมสูง ได้แก่ คลิปวิดีโอสั้นความยาวประมาณ 2 - 3 นาที หนังสือหรือละครสั้นที่สะท้อนสถานการณ์จริงผ่านแพลตฟอร์มอย่าง TikTok การ์ตูนและแอนิเมชันที่มีดนตรีประกอบ อินโฟกราฟิก เกมการเรียนรู้ สื่อ PowerPoint ที่ออกแบบอย่างสวยงามและกระชับ ตลอดจนเว็บไซต์และหนังสือออนไลน์ (E-book) ที่สามารถนำไปประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ นักเรียนเห็นว่าสื่อควรมีเนื้อหาที่ถูกต้อง สอดคล้องกับความเป็นจริง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรู้ตามความสนใจได้อย่างหลากหลาย เพื่อให้การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมเกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริงในบริบทการศึกษาปัจจุบัน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสรุปได้ว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีทุกด้าน สะท้อนให้เห็นว่าระบบการจัดการศึกษาและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษายังคงทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg, L. ที่อธิบายว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่อยู่ในระดับจริยธรรมแบบยึดกติกาสังคม โดยการตัดสินใจเชิงศีลธรรมถูกกำกับด้วยความคาดหวังของกลุ่มและการรักษาระเบียบของสังคมเป็นสำคัญ (Kohlberg, L., 1984) เมื่อพิจารณา

รายด้าน พบว่า ด้านความซื่อสัตย์สุจริตมีคะแนนสูงสุด สอดคล้องกับการศึกษาของ Walker, L. J. & Hennig, K. H. ที่พบว่า วัยรุ่นมีความตระหนักในคุณค่าของความซื่อสัตย์เป็นพิเศษ ในทางตรงกันข้าม ด้านความพอเพียงมีคะแนนต่ำสุด ซึ่งอาจสะท้อนอิทธิพลของสังคมบริโภคนิยมที่มีต่อเยาวชนในยุคโลกาภิวัตน์ (Walker, L. J. & Hennig, K. H., 2004) สอดคล้องกับการศึกษาของ พระธรรมปิฎก ที่ชี้ให้เห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน แต่ในบริบทของสังคมปัจจุบัน การปลูกฝังคุณธรรมด้านนี้ในตัวเยาวชนกลับเผชิญความท้าทายอย่างมาก เนื่องจากกระแสวัตถุนิยมและสื่อดิจิทัลได้หล่อหลอมค่านิยม การบริโภคให้ฝังรากลึกในวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ (พระธรรมปิฎก, 2561) นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า นักเรียนมองคุณธรรมทั้ง 5 ด้านในฐานะองค์ประกอบสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคม มิใช่เพียงกฎเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติตาม สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนมีความเข้าใจคุณธรรมในเชิงคุณค่าที่มีความหมายต่อชีวิตจริง สอดคล้องกับการศึกษาของ Walker, L. J. & Pitts, R. C. ที่พบว่า วัยรุ่นมีแนวโน้มมองคุณธรรมในเชิงความสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันมากกว่าในเชิงหลักการนามธรรม กล่าวคือ คุณธรรมจะมีความหมายต่อวัยรุ่นก็ต่อเมื่อเชื่อมโยงกับประสบการณ์และบริบทความสัมพันธ์จริงในชีวิต ไม่ใช่แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ห่างไกลจากตัวผู้เรียน (Walker, L. J. & Pitts, R. C., 1998)

ในมิติความแตกต่างทางเพศ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนหญิงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย โดยเฉพาะด้านจิตสาธารณะและความรับผิดชอบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Gilligan, C. ที่ชี้ให้เห็นว่าผู้หญิงมักพัฒนาจริยธรรมในลักษณะ Ethics of Care ที่เน้นความสัมพันธ์และความรับผิดชอบต่อผู้อื่น ขณะที่ผู้ชายมักเน้น Ethics of Justice ที่ยึดหลักการและความยุติธรรม (Gilligan, C., 1982) ความแตกต่างดังกล่าวอาจสะท้อนทั้งลักษณะทางชีววิทยาและกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่แตกต่างกันระหว่างเพศ สอดคล้องกับการศึกษาของ Eisenberg, N. & Lennon, R. ที่พบว่า นักเรียนหญิงมีคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย โดยเฉพาะในด้านความเห็นอกเห็นใจและความรับผิดชอบต่อผู้อื่น เนื่องจากเพศหญิงได้รับการขัดเกลาทางสังคมให้ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการดูแลเอาใจใส่ผู้อื่นมากกว่าเพศชาย (Eisenberg, N. & Lennon, R., 1983) สอดคล้องกับการศึกษาของ วรณวิสาข์ ไชโย ที่พบในบริบทของสังคมไทยว่านักเรียนหญิงมีคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมสูงกว่านักเรียนชาย ซึ่งอาจเป็นผลมาจากบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมที่คาดหวังให้เพศหญิงแสดงออกถึงความมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบในระดับที่สูงกว่า (วรรณวิสาข์ ไชโย, 2566) ส่วนด้านลักษณะการพักอาศัย ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่พักอาศัยกับบิดามารดามีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้พักอาศัยกับบิดามารดา โดยเฉพาะด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และความพอเพียง สอดคล้องกับการศึกษาของ Steinberg, L. D. ที่พบว่า การกำกับดูแลของบิดามารดา (Parental Monitoring) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของวัยรุ่น เนื่องจากการอยู่ร่วมกับบิดามารดาเอื้อให้เกิดการอบรมสั่งสอน การเป็นแบบอย่าง และการเสริมแรงทางบวกในชีวิตประจำวัน อันเป็นกลไกสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมอย่างยั่งยืน (Steinberg, L. D., 2001)

สำหรับแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมในสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนเสนอแนวทางที่ครอบคลุมหลายมิติ ทั้งการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การบูรณาการคุณธรรมในการเรียนการสอน การเป็นแบบอย่างของครูและผู้บริหาร การมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับแนวคิดของ Berkowitz, M. W. & Bier, M. C. ที่ยืนยันว่าการพัฒนาคุณธรรมต้องอาศัยการดำเนินงานเชิงบูรณาการ

ในหลายมิติ โดยไม่อาจอาศัยเพียงการสอนในห้องเรียนหรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งได้อย่างโดดเดี่ยว แต่จำเป็นต้องเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตร บรรยากาศของสถานศึกษา กิจกรรมเสริมหลักสูตร (Berkowitz, M. W. & Bier, M. C., 2005) โดยข้อเสนอเกี่ยวกับกิจกรรมในโรงเรียนและจิตอาสา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พรพิทักษ์ เหมบาสัตย์ และวรรณพล พิมพะสาสิทธิ์ พบว่า การมีส่วนร่วมดังกล่าวส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมคุณธรรมและความรับผิดชอบของนักเรียน (พรพิทักษ์ เหมบาสัตย์ และวรรณพล พิมพะสาสิทธิ์, 2563) สำหรับด้านสื่อการเรียนรู้ ข้อเสนอให้ใช้สื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์สอดคล้องกับแนวคิด Multimedia Learning ที่พบว่า สื่อหลากหลายรูปแบบที่ผสมผสานทั้งภาพ เสียง และข้อความอย่างเหมาะสม ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากสอดคล้องกับกระบวนการประมวลผลข้อมูลของสมองมนุษย์ การนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างคุณธรรมผ่านสื่อดิจิทัล จึงอาจช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและเชื่อมโยงคุณค่าทางจริยธรรมกับชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Mayer, R. E., 2009) ในขณะที่ข้อเสนอให้นำเกมมาใช้ในการเรียนรู้คุณธรรมสอดคล้องกับแนวคิด Gamification in Education ที่ชี้ว่าการนำองค์ประกอบของเกม เช่น การสะสมคะแนน รางวัล และภารกิจท้าทายมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ สามารถกระตุ้นแรงจูงใจและช่วยให้ผู้เรียนซึมซับค่านิยมที่พึงประสงค์ได้อย่างเป็นธรรมชาติมากกว่าการบรรยายในชั้นเรียน (Deterding, S. et al., 2011) ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับหลักการของ Active Learning ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น เนื่องจากการเรียนรู้ผ่านเกมกระตุ้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ คิดแก้ปัญหา และตัดสินใจด้วยตนเองในสถานการณ์จำลอง ซึ่งเป็นกลไกเดียวกับที่ Active Learning ใช้ในการพัฒนาทักษะและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียน ที่เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกกระบวนการคิดและประยุกต์ความรู้เพื่อแก้ปัญหา ซึ่งเป็นกระบวนการที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติในตัวผู้เรียน (สุวทนา สงวนรัตน์ และชัยวัฒน์ วารี, 2566); (ชนันภรณ์ ใจเสาวดี, 2567) ผลการศึกษาทั้งหมดนี้ชี้ให้เห็นว่าการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในเยาวชนเป็นภารกิจที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งสถานศึกษา ครอบครัว และสังคม

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้เสนอกรอบมุมมองใหม่ที่คุณธรรมเป็นผลผลิตของระบบการพัฒนาคุณธรรมเชิงบูรณาการมากกว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียว โดยได้นำเสนอแนวทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายประกอบด้วย 4 ระดับที่เชื่อมโยงกัน (Integrated Moral Ecosystem Model: IMEM) ดังภาพที่ 2

ระดับ	องค์ประกอบ	กลไก	ผลลัพธ์เชิงจริยธรรม	ตัวชี้วัด
นโยบายและการกำกับ (ระดับระบบ)	- วิสัยทัศน์และนโยบายคุณธรรม - กฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติ - วัฒนธรรมองค์กร - ระบบดูแลนักเรียน	- การกำกับเชิงคุณธรรม - การบังคับใช้กฎเกณฑ์ - การเสริมสร้างบรรยากาศเชิงคุณธรรมในโรงเรียน	- ความมีระเบียบวินัย - ความซื่อสัตย์สุจริต - การเคารพกติกา	- การปฏิบัติตามกฎ - การลดพฤติกรรมเสี่ยง - บรรยากาศเชิงคุณธรรมในโรงเรียน
การเรียนรู้ ในห้องเรียน (ระดับการสอน)	- หลักสูตรบูรณาการคุณธรรม - การสอนเชิงจริยธรรม - กรณีศึกษา/สถานการณ์จำลอง - การสอนสะท้อนคิด	- การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม - การพัฒนาการคิด - การคิดใคร่ครวญและสะท้อนตนเอง	- จิตสาธารณะ - พฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่น - การปฏิบัติตัวอย่างมีวินัย	- คะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม - พฤติกรรมในชั้นเรียน - การสะท้อน/การตอบคำถาม
การเรียนรู้จาก ประสบการณ์ (ระดับปฏิบัติการ)	- ค่ายคุณธรรม/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน - กิจกรรมจิตอาสา/บริการสังคม - กิจกรรมสัมพันธ์ - สื่อดิจิทัล/เกมคุณธรรม	- การเรียนรู้จากประสบการณ์ - การเสริมแรงทางพฤติกรรม - การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	- จิตสาธารณะ - พฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่น - การปฏิบัติตัวอย่างมีวินัย	- การมีส่วนร่วมในกิจกรรม - ชั่วโมงจิตอาสา - พฤติกรรมช่วยเหลือ/แบ่งปัน
บริบทภายนอก (ระดับสภาพแวดล้อม)	- ครอบครัว - เพื่อนและกลุ่มเพื่อน - ชุมชนและสังคม - สื่อและเทคโนโลยี	- การขัดเกลาทางสังคม - การติดตามดูแลจากผู้ปกครอง - การควบคุมทางสังคมแบบไม่เป็นทางการ - การเป็นแบบอย่างที่ดี	- การกำกับตนเอง - ความเอาใจใส่ - พฤติกรรมเชิงบวกในชีวิตประจำวัน	- พฤติกรรมในชีวิตประจำวัน - การใช้เวลาว่างอย่างเหมาะสม - การไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข

การเปลี่ยนแปลงสู่พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กและเยาวชน (5 ด้าน)

ภาพที่ 2 โมเดลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแบบบูรณาการเรียนรู้สำหรับนักเรียน

จากภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ 4 ระดับที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กและเยาวชน โดยทั้ง 4 ระดับ เป็นการเสริมสร้างการทำงานร่วมกันเพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กและเยาวชน ซึ่งวัดผลใน 5 มิติ ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีจิตสาธารณะ และความพอเพียง โดยระดับที่ 1 นโยบายและการกำกับ (ระดับระบบ) ประกอบด้วย วิสัยทัศน์เชิงคุณธรรม กฎระเบียบ วัฒนธรรมองค์กร และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีกลไกผ่านการกำกับเชิงคุณธรรม และการเสริมสร้างบรรยากาศในโรงเรียน นำสู่ผลลัพธ์ด้านความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการเคารพกติกา วัดได้จากการปฏิบัติตามกฎและการลดพฤติกรรมเสี่ยง ระดับที่ 2 การเรียนรู้ในห้องเรียน (ระดับการสอน)

ประกอบด้วย หลักสูตรบูรณาการคุณธรรม การสอนเชิงจริยธรรม กรณีศึกษา และการสอนแบบสะท้อนคิด กลไกสำคัญ คือ การพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและการคิดใคร่ครวญ ผลลัพธ์ที่ได้ คือ จิตสาธารณะและพฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่น วัดได้จากพฤติกรรมในชั้นเรียนและการสะท้อนตนเอง ส่วนระดับที่ 3 การเรียนรู้จากประสบการณ์ (ระดับปฏิบัติการ) ประกอบด้วย ค่ายคุณธรรม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จิตอาสา บริการสังคม และสื่อดิจิทัล กลไกสำคัญ คือ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ผลลัพธ์ คือ พฤติกรรมช่วยเหลือและการปฏิบัติตัวอย่างมีวินัย วัดได้จากชั่วโมงจิตอาสาและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม และ ระดับที่ 4 บริบทภายนอก (ระดับสภาพแวดล้อม) ประกอบด้วย ครอบครัว กลุ่มเพื่อน ชุมชน และสื่อเทคโนโลยี กลไกสำคัญ คือ การขัดเกลาทางสังคม การเป็นแบบอย่างที่ดี และการควบคุมทางสังคมแบบไม่เป็นทางการ ผลลัพธ์ คือ การกำกับตนเองและพฤติกรรมเชิงบวกในชีวิตประจำวัน วัดได้จากการใช้เวลาว่างอย่างเหมาะสมและการไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขจากแผนภาพแสดงให้เห็นว่าองค์ความรู้ทั้ง 4 ระดับดังกล่าวมีความสัมพันธ์เชิงระบบและเสริมสร้างซึ่งกันและกันอย่างบูรณาการ ทั้งในมิติของการกำกับเชิงนโยบาย กระบวนการจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง และบริบทแวดล้อมทางสังคม การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในเด็กและเยาวชนให้เกิดผลอย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานแบบพหุภาคี ที่ครอบคลุมทั้งสถานศึกษา ครอบครัว ชุมชน และสังคมในวงกว้าง เพื่อให้การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ครบวงจร และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงบวกอย่างยั่งยืนในระยะยาว

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม 5 ด้านของนักเรียนมัธยมศึกษาตอน ผลการศึกษาสรุปได้ว่านักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยด้านความซื่อสัตย์สุจริตมีคะแนนสูงสุด รองลงมา คือ ความรับผิดชอบและจิตสาธารณะ ในขณะที่ด้านความพอเพียงมีคะแนนต่ำสุด สะท้อนอิทธิพลของสังคมบริโภคนิยมที่มีต่อเยาวชนในยุคปัจจุบัน เมื่อเปรียบเทียบกับเพศ พบว่า นักเรียนหญิงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต และจิตสาธารณะ และเมื่อเปรียบเทียบกับลักษณะการพักอาศัย พบว่า นักเรียนที่พักอาศัยกับบิดามารดามีระดับความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และความพอเพียงสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้พักอาศัยกับบิดามารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับข้อเสนอแนะจากการวิจัย ได้แก่ ในเชิงนโยบาย สถานศึกษาควรบรรจุการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นนโยบายหลักโดยบูรณาการในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ออกแบบมาตรการที่คำนึงถึงความหลากหลายของผู้เรียน โดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่ได้พักอาศัยกับผู้ปกครองซึ่งต้องการการเสริมสร้างวินัยและความรับผิดชอบเป็นพิเศษ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและครอบครัวอย่างเป็นรูปธรรม และเน้นการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมมากกว่าการควบคุมเชิงวินัย สำหรับเชิงปฏิบัติการ ครูและสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจริง เช่น กิจกรรมค่ายและจิตอาสา ควบคู่กับกระบวนการสะท้อนความคิดเพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์กับคุณธรรม ออกแบบภาระงานที่ลดโอกาสการลอกเลียน สร้างระบบเสริมแรงเชิงบวกอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดกติกาในห้องเรียน เป็นต้น ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมนักเรียนในระดับการศึกษาอื่น เช่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือระดับอาชีวศึกษา

และควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเพิ่มเติม โดยเฉพาะอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์และบทบาทของครอบครัว เพื่อให้การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยมีฐานความรู้ที่เข้มแข็งและนำไปสู่การกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2568). รายงานสถิติคดีเด็กและเยาวชน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรม.
- กิตติศักดิ์ จันทอง และกฤษณก ดวงชาตม. (2566). แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. วารสารวิชาการรัตนบุศย์, 5(1), 398-411.
- ชนันภรณ์ ใจเสาะดี. (2567). การใช้ Active Learning ในการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 34(1), 165-180. <https://doi.org/10.14456/pyuj.2024.11>.
- ปัญญาญ วรวัฒนชัย. (2563). พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของสังคม. วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม, 19(2), 1-16.
- พรพิทักษ์ เข็มบาสัถย์ และวรรณพล พิมพ์สาลี. (2563). แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย. วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง, 9(2), 63-80.
- พระครูพิศาลจริยากร เลขหมโม (สังข์ขาว) และสุชน ประวัติดี. (2562). จริยธรรม : ปัญหาพฤติกรรมและการจัดการในปัจจุบันของสังคมไทย. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 5(2), 131-145.
- พระธรรมปิฎก. (2561). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานันต์ องค์กรศิริ. (2561). คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาผู้เรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 2(2), 81-90.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49-53 (1 พฤษภาคม 2562).
- วรรณวิสาข์ ไชยโย. (2566). ปัจจัยที่มีต่อค่านิยมทางจริยธรรมของวัยรุ่นไทย. มนุษยศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 24(1), 176-203.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุวัฒนา สงวรรณรัตน์ และชัยวัฒน์ วารี. (2566). เกมทางการศึกษา : ความสนุกสนานบนพื้นฐานทางวิชาการ. Journal of Roi Kaensarn Academi, 8(12), 754-772.
- Berkowitz, M. W. & Bier, M. C. (2005). What works in character education: A research-driven guide for educators. Washington: Character Education Partnership.

- Deterding, S. et al. (2011). From game design elements to gracefulness: Defining “gamification.”. In Proceedings of the 15th International Academic MindTrek Conference. (pp. 9-15). New York: Association for Computing Machinery.
- Eisenberg, N. & Lennon, R. (1983). Sex differences in empathy and related capacities. *Psychological Bulletin*, 94(1), 100-131. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.94.1.100>.
- Gilligan, C. (1982). *In a different voice: Psychological theory and women’s development*. Cambridge: Harvard University Press.
- Kohlberg, L. (1984). *The Psychology of Moral Development: Essays on Moral Development*. San Francisco: Harper & Row.
- Mayer, R. E. (2009). *Multimedia learning*. (2nd ed.). New York: Cambridge University Press.
- Nucci, L. et al. (2014). *Handbook of Moral and Character Education*. New York: Routledge.
- Steinberg, L. D. (2001). We know some things: Parent-adolescent relationships in retrospect and prospect. *Journal of Research on Adolescence*, 11(1), 1-19. <https://doi.org/10.1111/1532-7795.00001>.
- _____. (2014). *Age of Opportunity: Lessons from the New Science of Adolescence*. New York: Eamon Dolan/Houghton Mifflin Harcourt.
- Walker, L. J. & Hennig, K. H. (2004). Differing conceptions of moral exemplarity: Just, brave, and caring. *Journal of Personality and Social Psychology*, 86(4), 629-647. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.86.4.629>.
- Walker, L. J. & Pitts, R. C. (1998). Naturalistic conceptions of moral maturity. *Developmental Psychology*, 34(3), 403-419. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.34.3.403>.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.